

Matkustaja-aluksella olevien henkilöiden tietojen ilmoittaminen

Määräyksen tausta ja säädöspерusta

Matkustaja-alusten henkilöluetteloista annetun lain (1038/2009, jäljempänä henkilöluettelolaki) muutoslaki 158/2023 annettiin helmikuussa 2023 ja tuli voimaan 1.3.2023. Lain 5 §:n 2 momentti ja 6 §:n 5 momentti antaa Liikenne- ja viestintävirastolle valtuuden antaa tarkempia teknisiä määräyksiä ilmoitusten antamisesta ja ilmoitusten antamiseen käytettävistä järjestelmistä ja lain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen ilmoittamisesta.

Lisäksi Suomessa on tarkoitus ottaa käyttöön uusi kotimaanliikenteen matkustaja-aluksella olevien henkilöiden lukumäärän ilmoittamiseen tarkoitettu ilmoitusjärjestelmä Nautilus, joka edellyttää muutoksia viraston antamaan aikaisempaan määräykseen matkustaja-aluksella olevien henkilöiden lukumäärän ilmoittamisesta.

Asiaan liittyviä muita määräyksiä ja säädöksiä

Matkustaja-alusten henkilöluetteloista annetun lain vaatimukset perustuvat Euroopan neuvoston direktiiviin 98/41/EY yhteisön jäsenvaltioiden satamiin tai satamista liikennöivillä matkustaja-aluksilla olevien henkilöiden rekisteröinnistä.

Määräyksen tavoite

Määräyksen tavoitteena on tarkentaa matkustaja-aluksella olevien henkilöiden tietojen ilmoittamista.

Määräyksen valmistelu

Määräysluonnos on valmisteltu virkatyönä Liikenne- ja viestintävirastossa. Valmistelussa on huomioitu kansallinen lainsäädäntö ja EU-säätely.

Sidosryhmiä on kuultu määräysvalmistelun aikana. Määräysluonnos ja perustelumuistioluonnos olivat julkisella lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi -palvelussa 16.1.2024 - 27.2.2024.

Lausuntopalaute

Lausuntokierroksella vastaanotettiin kaksi lausuntoa.

Suomen Varustamot ry ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa otsikossa mainittuun määräykseen.

Suomen Matkustajalaivayhdistys ry esitti lausunnossaan määräykseen muutosehdotuksia. Ensimmäisenä yhdistys esitti, että ilmoituksia ei tarvitsisi tehdä kohdassa 3.2 ja 3.3, jos alus liikennöi säännöllisessä liikenteessä yksinomaan D-alueella ja satamien välinen matka kestää alle kolme tuntia. Määräyksessä vaatimuksena on, että ilmoituksia ei tarvitse tehdä, jos alus liikennöi säännöllisessä liikenteessä yksinomaan D-alueella ja satamien välinen matka kestää alle tunnin. Vaatimus perustuu Euroopan neuvoston direktiiviin 98/41/EY yhteisön jäsenvaltioiden satamiin tai satamista liikennöivillä matkustaja-aluksilla olevien henkilöiden rekisteröinnistä, jonka 9 artikla määrittelee ilmoittamisesta vapauttamisen yhdeksi kriteeriksi sen, että satamien välinen matka kestää alle yhden tunnin. Näin ollen määräyksen tunnin aikarajaa ei voida muuttaa kansallisella säätelyllä suu-remmaksi.

Toisena yhdistys toteaa lausunnossaan, että määräyksessä mainitut Portnet- ja Nautilus -järjestelmät ovat viranomaistahojen ylläpitämiä ja että niistä ei ole annettu selontekoa varustajille, kuka ylläpitää järjestelmiä, ketkä näkevät ja käsittelevät tietoja. Yhdistys toteaa että matkustajamäärät ovat osittain liikesalaisuuksia. Virasto toteaa, että matkustajatietoja ei jaeta muihin tarkoituksiin kuin etsintä- ja pelastustoimintaan tai onnettomuuden selvittämistä tai tutkintaa varten. Nautilus-järjestelmästä järjestetään toimijoille esittely kevään aikana.

Muutokset ja arvio määräyksen vaikutuksista

Määräyksellä annettaisiin tarkempia teknisiä määräyksiä henkilöluettelolaissa asetetuista vaatimuksista.

Määräys kehittäisi vesiliikenteen turvallisuutta tarkentamalla henkilöiden lukumäärän ja muiden tietojen ilmoittamiseen liittyviä velvollisuuksia ja toimintatapoja. Päivitetty määräys myös varmistaa omalta osaltaan uuden tietojärjestelmän sujuvan käyttöönoton ja täsmentää ilmoitusvelvollisuuden alaisten tietojen ilmoittamisen prosessia.

Yksityiskohtaiset perustelut

Määräyksen nimeä muutettaisiin niin, että määräys koskee nykyisen matkustajaluksella olevien henkilöiden lukumäärän ilmoittamisen sijasta matkustajaluksella olevien henkilöiden tietojen ilmoittamista. Määräyksen nimeä muutettaisiin koska määräys käsittelisi jatkossa myös henkilöluvun ilmoittamisen lisäksi teknisiä määräyksiä koskien matkustaja-alusten henkilötietojen ilmoittamista.

Määräyksen 1 kohdassa määrättäisiin soveltamisalasta. Määräyksen soveltamisalaan ei kohdistuisi muutoksia.

Määräyksen 2 kohdassa määriteltäisiin määräyksessä käytettävät termit. Kohdasta poistettaisiin AIS-järjestelmän määritelmä, jonka myötä muiden määritelmien numerointi muuttuu. Kohdan uusi toinen määritelmä muutettaisiin teknisestä järjestelmästä Nautilus-järjestelmäksi. Nautilus-järjestelmällä tarkoitettaisiin muussa kuin kansainvälisessä liikenteessä oleville pienille matkustajaluksille tarkoitettua henkilötietojen ilmoittamisen keskitettyä palvelupistettä. Lisäksi määräyksessä noudatettaisiin matkustaja-alusten henkilöluetteloista annetun lain (1038/2009) määritelmiä.

Määräyksen 3 kohdassa määrättäisiin henkilöiden laskemiseen ja ilmoitusten antamiseen liittyvistä tarkemmista määräyksistä.

Alakohdassa 3.1 määrättäisiin ilmoitusten antamiseen käytettävistä järjestelmistä. Matkustajalukselta kohdassa 3.2 vaaditut tiedot olisi ilmoitettava Portnet-järjestelmään tai Nautilus-järjestelmään. Matkustajalukselta kohdassa 3.3 vaaditut tiedot olisi ilmoitettava edellytysten täytyessä Nautilus-järjestelmään.

Alakohdassa 3.2 määrättäisiin henkilöiden laskemiseen ja henkilöiden lukumäärän ilmoitusten antamiseen liittyvistä menettelyistä. Alakohta vastaisi pääosin voimassa olevaa määräystä henkilöiden laskemiseen, ilmoittamiseen ja ilmoittamisvelvollisuudesta poikkeamiseen liittyvien määräysten osalta. Määräykseen lisättäisiin uutena asiana määritelmä siitä, mihin järjestelmään matkustajaluksen tulee ilmoittaa henkilöiden lukumäärä, aluksen lähtö- ja määräsatama sekä aluksen arvioitu lähtö- ja saapumisaika. Mikäli alus olisi kansainvälisellä matkalla tai aluksen bruttovetoisuus olisi vähintään 300, tiedot ilmoitettaisiin Portnet-järjestelmään. Mikäli alus ei olisi kansainvälisellä matkalla ja aluksen bruttovetoisuus on alle 300, tiedot ilmoitettaisiin Nautilus-järjestelmään. Ilmoitusta ei vaadittaisi, mikäli alus

liikennöi säännöllisessä liikenteessä yksinomaan D-alueella ja satamien välinen matka kestäisi alle tunnin. Tämän myötä esimerkiksi yhteysalukset eivät olisi lähtökohtaisesti velvollisia ilmoittamaan tietoja Nautilus-järjestelmään.

Määräykseen lisättäisiin uusi alakohta 3.3, joka käsittelee henkilötietojen keräämistä ja ilmoitusten antamista. Jos matkustaja-alus ei olisi kansainvälisellä matkalla, aluksen bruttovetoisuus on alle 300 ja matkan pituus on yli 20 meripeninkulmaa satamasta, yhtiön tulisi huolehtia alakohdan 3.2 vaatimusten lisäksi siitä, että aluksella olevista henkilöistä kirjattaisiin sukunimi, etunimi, sukupuoli, kansalaisuus ja syntymäaika. Henkilötiedot tulisi kerätä ennen aluksen lähtöä satamasta ja ilmoitettava viimeistään 15 minuuttia matkustaja-aluksen lähdöstä Nautilus-järjestelmään. Ilmoitusta ei vaadittaisi, mikäli alus liikennöi yksinomaan D-alueella ja satamien välinen matka kestäisi alle tunnin. Tämän myötä esimerkiksi yhteysalukset eivät olisi lähtökohtaisesti velvollisia ilmoittamaan tietoja Nautilus-järjestelmään.

Määräyksen voimaantulo

Määräys tulee voimaan 21.5.2024.